

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΈΝΑΡΞΗ
ΤΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Αθήνα, 14 Μαΐου 1997

Αισθάνομαι ιδιαίτερη χαρά που έχω την ευκαιρία να κηρύξω την έναρξη των εργασιών της πρώτης συνεδριάσής σας. Εσείς οι εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών φορέων συμμετέχετε σε ένα σημαντικό για τη χώρα μας πείραμα τον Κοινωνικό Διάλογο.

Σκοπός μας να εξετάσουμε από κοινού τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα και να διαμορφώσουμε τις αναγκαίες συνθήκες για να ακολουθήσει η Ελλάδα μια επιτυχή πορεία προς τον 21ο αιώνα. Πιστεύουμε ότι η διαδικασία αυτή, ιδιαίτερα σε μια περίοδο μεγάλων αλλαγών, είναι η πιο αξιόπιστη για την μεταφορά των απόψεων όσων είναι άμεσα συνδεδεμένοι με την παραγωγή προς την εκτελεστική εξουσία με στόχο τη σύνθεση και τη σύγκλιση των προσεγγίσεων.

Ήδη πριν από λίγους μήνες ξεκίνησε ο διάλογος για την αγροτική πολιτική, σήμερα προχωρούμε στη συζήτηση για τα θέματα της Ανάπτυξης και της Απασχόλησης και θα συνεχίσουμε με την εξέταση επίσης σημαντικότερων θεμάτων όπως της Κοινωνικής Ασφάλισης. Ο διάλογος για το ασφαλιστικό θα διεξαχθεί παράλληλα με αυτόν για τα θέματα ανάπτυξης και απασχόλησης που εγκαινιάζεται σήμερα. Στόχος μας στο διάλογο για το ασφαλιστικό είναι να εξετάσουμε άμεσα ορισμένα μέτρα άμεσης στήριξης και να καταλήξουμε σ' αυτά τώρα διερευνώντας μετά τα θέματα δομής και οργάνωσης του ασφαλιστικού συστήματος.

Ο κοινωνικός διάλογος είναι στρατηγικός σχεδιασμός και συνεννόηση για κοινές δράσεις με συναίνεση. Στόχος είναι να βελτιωθεί η θέση όλων μας, όλων των Ελλήνων, στις νέες συνθήκες που θα παγιωθούν τα πρώτα χρόνια του επόμενου

αιώνα. Είναι η διαμόρφωση συναντίληψης για τις μεγάλες επιλογές που βρίσκονται μπροστά μας, μέσα από την αμοιβαία κατανόηση των προβλημάτων. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις σε μια δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα διαταγών. Προέρχονται από μια ευρύτερη συνειδητοποίηση των προβλημάτων, τη διαμόρφωση μιας κοινής πεποίθησης ότι χρειάζεται κάτι διαφορετικό και την κοινή αναζήτηση του διαφορετικού, του νέου. Η μεταρρύθμιση προϋποθέτει ένα υπόβαθρο προβληματισμού που θα στηρίξει, μια συμφωνία για γενικές κατευθύνσεις και το πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξης. Αυτό είναι το έργο που έχουμε να επιτελέσουμε.

Θα ήθελα, εξ' αρχής, να τονίσω ότι επιθυμούμε να αναπτυχθεί ένας ουσιαστικός και ειλικρινής διάλογος και να σας διαβεβαιώσω ότι, από την πλευρά της Κυβέρνησης, δεν υπάρχουν εκ των προτέρων αποφάσεις που θα επιχειρηθεί να επιβληθούν μέσα από τη διαδικασία του διαλόγου, όπως υποστηρίζεται από κάποιους.

Γι' αυτό αποφύγαμε να υποβάλουμε εκ των προτέρων συγκεκριμένες θέσεις, ώστε να μην θεωρηθεί ότι προσπαθούμε να καθοδηγήσουμε το διάλογο προς συγκεκριμένες επιλογές. Αυτό βεβαίως δε σημαίνει ότι η Κυβέρνηση αποποιείται των ευθυνών της, ότι δεν έχει συγκεκριμένες απόψεις για το κάθε θέμα, τις οποίες επιθυμεί να διασταυρώσει με αυτές των κοινωνικών εταίρων, ώστε να οδηγηθούμε σε ικανοποιητικές λύσεις.

Είναι σαφές ότι στα πλαίσια του διαλόγου έχουμε, ως Κυβέρνηση, την ευθύνη και την υποχρέωση να ενημερώσουμε για τις μεγάλες αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον και τις νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, να επισημάνουμε τις δυνατότητες επιλογών που υπάρχουν, να επαναλάβουμε το πλαίσιο και τους στόχους της οικονομικής μας πολιτικής, να αιτιολογήσουμε την απόφασή μας για την έγκαιρη συμμετοχή της χώρας μας στην ΟΝΕ, να εξηγήσουμε ποιές θα είναι οι πιθανές συνέπειες της αποτυχίας επίτευξης των στόχων μας, και βεβαίως να παρουσιάσουμε και να τεκμηριώσουμε τις προτάσεις που θα έχουμε στα επιμέρους θέματα που θα εξεταστούν στη διάρκεια του διαλόγου.

Τα τελευταία χρόνια ο κόσμος μεταβάλλεται με μεγάλη ταχύτητα. Ζούμε σε μια μεταβατική εποχή, που χαρακτηρίζεται από θεαματικές τεχνολογικές και σοβαρές δημογραφικές αλλαγές, από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της παραγωγής, από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του Κράτους.

Ήδη κινούμαστε σε συνθήκες, όπου η προστασία και ασφάλεια που ως τώρα γνωρίζαμε και στο πλαίσιο των οποίων συνηθίσαμε να λειτουργούμε, έχουν περιοριστεί σημαντικά. Στα επόμενα χρόνια, το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον θα έχει τελείως διαφορετική μορφή, δημιουργούνται ήδη νέοι κανόνες παιχνιδιού. Υπενθυμίζω τις τεράστιες αλλαγές που παρατηρούνται σε παγκόσμια κλίμακα στην τελευταία δεκαετία και που αφορούν την οργάνωση της εργασίας, την ανάδειξη νέων μοντέλων ανάπτυξης, την όξυνση της ανεργίας ακόμα και όταν επιτυγχάνονται υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης. Η απάντηση στις καινούργιες συνθήκες

απαιτεί νέα αντίληψη πραγμάτων, καινούργιες στρατηγικές, ξεπέραςμα της λογικής της αδράνειας.

Για την Ελλάδα, τα προβλήματα είναι ακόμα εντονότερα, αφού είναι γνωστές οι αδυναμίες της οικονομίας μας όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα και τη παραγωγικότητά της. Μπροστά στη νέα πραγματικότητα που διαγράφεται δεν μπορούμε να επαναπαυτούμε στα όποια θετικά αποτελέσματα των τελευταίων ετών. Η σταθεροποίηση της οικονομίας μας, η βελτίωση των αναπτυξιακών μας ρυθμών και η αναβάθμιση της παραγωγικής μας υποδομής μπορεί να αποτελούν ελπιδοφόρα μηνύματα, αλλά δεν αρκούν. Μόνο αν κατανοήσουμε σε βάθος τα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται, αν τα αναλύσουμε σωστά και αν τοποθετηθούμε απέναντί τους υπεύθυνα και ρεαλιστικά θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα και να αποφύγουμε πιθανές κρίσεις.

Οι κοινωνίες που αδυνατούν να αναπτύξουν τις κατάλληλες στρατηγικές προσαρμογής δεν αποφεύγουν τα προβλήματα. Τα επιδεινώνουν. Γι' αυτό και για μας, βασικός στόχος είναι να ξεπεράσουμε τις δυνάμεις της αδράνειας. Να πείσουμε τον κόσμο για την ανάγκη των αλλαγών. Και να βρούμε από κοινού, μέσα από τον κοινωνικό διάλογο, μέσα από διαδικασίες κοινωνικής συναίνεσης, τον κοινό παρονομαστή. Ένα κοινό παρονομαστή όμως, που θα οδηγεί στις έγκαιρες και σωστές αλλαγές. Όστε να μην βρεθούμε σε λίγα χρόνια αντιμέτωποι με χειρότερα προβλήματα, που θα απαιτούν πιο σοβαρές θυσίες, θυσίες που θα πληρώνουν και για τα λάθη που θα έχουν γίνει.

Για να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις της εποχής επιβάλλονται μεγαλύτερα και πιο γρήγορα βήματα και σημαντικότερες προσπάθειες που αφορούν όλους μας: το Κράτος, τους εργαζόμενους, τους επιχειρηματίες. Πρέπει από κοινού να διαμορφώσουμε μια νέα «κοινωνική ισορροπία» με στόχο την προώθηση σημαντικών διαρθρωτικών παρεμβάσεων που θα επιταχύνουν την αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας μας, θα ισχυροποιήσουν τις αναμορφωμένες οικονομικές και κοινωνικές δομές, θα κατοχυρώσουν και κάτω από τις νέες συνθήκες τα βασικά κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα της εργασίας, θα προωθήσουν την κοινωνική συνοχή.

Η αγνόηση των παγκοσμίων εξελίξεων ή η καθυστέρηση προσαρμογής δεν αποτελούν στρατηγικές που υπόσχονται επιτυχία. Αντίθετα, λειτουργούν διαβρωτικά μαζί με άλλους παράγοντες, και επιδεινώνουν τη θέση της χώρας και τελικά του κοινωνικού συνόλου. Είναι ανάγκη να αντιμετωπίσουμε το μέλλον επιθετικά, όχι αμυντικά. Πρέπει να δούμε με ποιό τρόπο θα εξασφαλίσουμε τους πρωταρχικούς στόχους κάθε αναπτυξιακής διαδικασίας, που είναι αφ' ενός η δυνατότητα απασχόλησης, κοινωνικής συμμετοχής, και παραγωγικής συστράτευσης, και αφ' ετέρου η επίτευξη υψηλότερου βιοτικού επιπέδου μέσα από τη βελτίωση των αμοιβών και των συνθηκών εργασίας. Τα δύο αυτά στοιχεία δεν πρέπει να αποσπαστούν. Δεν μας ενδιαφέρει το καλύτερο βιοτικό επίπεδο για λίγους που επιτυγχάνεται σε βάρος της απασχόλησης. Πρωταρχικό μέλημα της κυβέρνησης είναι όχι μόνο η βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης όσων κατέχουν ήδη μια δουλειά, αλλά και η δημιουργία συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όσους είναι απέξω. Στο διάλογο αυτό,

ας μη ξεχνάμε, παρευρίσκονται και άλλοι που δεν έχουν φωνή οι άνεργοι.

Από την πλευρά της, η κυβέρνηση προχώρησε με σταθερά βήματα στην υλοποίηση εκείνων των πολιτικών που θα επιτρέψουν στη χώρα μας τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, που ισχυροποιούν τη θέση της τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό επίπεδο. Σχεδιάσαμε και εφαρμόζουμε μια αναπτυξιακή και εισοδηματική πολιτική που αποτελεί μια πρώτη απάντηση στις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού εξασφαλίζει ένα καλύτερο περιβάλλον για να αναπτυχθούν οι επιχειρήσεις και, παράλληλα, αυξάνει το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων.

Θέλω να τονίσω την κρισιμότητα της χρονικής στιγμής και των αποτελεσμάτων στα οποία θα καταλήξει ο κοινωνικός διάλογος. Μέσα στο 1998, η μεγάλη πλειοψηφία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προχωρήσει στην συγκρότηση της ΟΝΕ. Η Ελλάδα προσδοκά ότι θα συμμετάσχει, και πρέπει να το πετύχει, δύο χρόνια αργότερα. Τα σημαντικά, όχι μόνο οικονομικά, αλλά και πολιτικά οφέλη από την ισότιμη συμμετοχή μας στο νέο σχήμα δικαιολογούν κάθε προσπάθεια που θα πρέπει να γίνει τώρα. Αν δεν πετύχουμε τον στόχο αυτό, θα οδηγήσουμε τη δραχμή σε υποτίμηση, τον πληθωρισμό σε αύξηση, τον εξωτερικό δανεισμό σε ανοδική πορεία και ταυτόχρονα την απασχόληση και την ευημερία σε κάθετη πτώση. Θα έχουμε επιλέξει οι ίδιοι μία εθνική ήττα που θα έχει επιπτώσεις στην κοινωνία και οικονομία της χώρας, αλλά και στη διεθνή της θέση.

Η Κυβέρνηση δεν έχει κανένα περιθώριο να αποδεχτεί μία τέτοια προοπτική.

Για άλλη μια φορά επαναλαμβάνω ότι αυτή η πολιτική επιλογή δεν επιβλήθηκε από κάποιο εξωτερικό παράγοντα. Η πολιτική αυτή για μας είναι η μόνη υπεύθυνη απόφαση, εφόσον επιλέγουμε να μη περιθωριοποιηθούμε, εφόσον επιθυμούμε την αναπτυξιακή πορεία της χώρας με καλύτερες συνθήκες εισοδημάτων και ποιότητας ζωής για όλους μας, εφόσον δεν θέλουμε για τον τόπο ένα μέλλον φτώχειας και ανεργίας. Κανείς δεν πρέπει να ξεχνά ότι όλοι μας - οι εργαζόμενοι, οι επιχειρηματίες, οι μικρομεσαίοι, οι αγρότες - θα πληρώσουμε το τίμημα εάν αποτύχουμε ως χώρα να συμμετάσχουμε στις ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Όμως η επιτυχία του Προγράμματος Σύγκλισης δεν αποτελεί την αναγκαία και ικανή συνθήκη για τη σταθερή συμμετοχή μας στην ΟΝΕ. Ο παραγωγικός μετασχηματισμός και η αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη είναι ο άλλος απαραίτητος κρίκος στην αλυσίδα της επιτυχίας. Οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε δημιουργικά τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχεται η οικονομία μας, οι οποίες εντείνονται με την όλο και πιο έντονη αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας η ικανότητά της να παρέχει προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν ζήτηση στη παγκόσμια αγορά, η διαμόρφωση της οικονομίας και κοινωνίας μας σε πόλο παραγωγής αγαθών τόσο για μας όσο και για άλλους πιστεύω ότι αποτελεί τη μεγάλη πρόκληση στην οποία οφείλουμε όλοι μαζί να απαντήσουμε. Μόνο η ανταγωνιστική ικανότητα του παραγωγικού μας συστήματος θα αποτρέψει το ενδεχόμενο η επιβίωσή μας στη

νέα διεθνή πραγματικότητα να επιτευχθεί μέσω της συνεχούς μείωσης των αμοιβών εργασίας και της συνεχούς εφαρμογής πολιτικών σταθεροποίησης. Ο παραγωγικός μετασχηματισμός είναι η μόνη διέξοδος.

Στις κοινές μας αναζητήσεις δεν μπορούμε να αγνοήσουμε και να μην αναλύσουμε τις αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας και τις μελλοντικές τους συνέπειες για την απασχόληση. Θα πρέπει να ανταλλάξουμε απόψεις πάνω στα θέματα αυτά, να εφεύρουμε νέες λύσεις, ώστε να αντιμετωπίσουμε έγκαιρα και αποτελεσματικά τις νέες συνθήκες, με το μικρότερο δυνατό κοινωνικό κόστος και τους λιγότερους κραδασμούς. Θα πρέπει να συζητήσουμε για το μεγάλο θέμα της ανεργίας που για την κυβέρνηση αποτελεί πρώτιστο μέλημα και καθήκον. Να εντοπίσουμε τους καταλληλότερους τρόπους για την επανένταξη στον παραγωγικό ιστό εργαζόμενων που τους εκτοπίζει η τεχνολογική πρόοδος, να εξασφαλίσουμε τους μηχανισμούς που θα επιτρέψουν στους εργαζόμενους να προσαρμόζονται σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους θητείας στις μεταβαλλόμενες συνθήκες απασχόλησης, ώστε να μη μένουν εκτός αγοράς εργασίας.

Δεν μπορούμε ακόμα να παραγνωρίσουμε τις διαρθρωτικές αδυναμίες που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές επιχειρήσεις και να μην επισημάνουμε τη συστηματική διστακτικότητα, την αναβλητικότητα και τις στρατηγικές ελαχιστοποίησης των κινδύνων που συνήθως επιλέγει μεγάλο τμήμα του επιχειρηματικού δυναμικού, φαινόμενα που καθόλου δεν ταιριάζουν στις σημερινές συνθήκες. Οι επιχειρηματίες θα πρέπει να πεισθούν να

ακολουθήσουν μια επιθετική πολιτική, να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους, είτε με καλύτερη αξιοποίηση των πόρων, είτε με ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων τους, είτε με την παραγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Η κυβέρνηση έχει κάνει ήδη πολλά για τη στήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας: θεσπίστηκαν νέα και ισχυρά κίνητρα για τη προώθηση μεγάλων και τεχνικά προηγμένων επενδύσεων, δόθηκαν ειδικά κίνητρα για επιχειρηματικά σχέδια, κίνητρα για την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικής ικανότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενισχύεται η εθνική παραγωγή μέσα από τις προγραμματικές συμφωνίες, εντάχθηκαν στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, ειδικές δράσεις για τη βιομηχανία. Απομένει στους επιχειρηματίες να κινητοποιηθούν εντονότερα, να λειτουργήσουν δημιουργικά, να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρονται. Από τον επιχειρηματία περιμένουμε την καινοτομία, την τολμηρή σύλληψη, το νέο προϊόν, την νέα μέθοδο, την νέα αγορά, τη σωστή εκτίμηση και ανάληψη του κινδύνου. Αυτή πρέπει να είναι η ειδική προσφορά του στο κοινωνικό σύνολο.

Η ελληνική οικονομία καλείται μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα να ξεπεράσει τις αδυναμίες του παρελθόντος της και να κάνει ένα μεγάλο βήμα προς τον επόμενο αιώνα. Οφείλει ταυτόχρονα να πετύχει σταθεροποίηση τιμών, μείωση δημοσιονομικών ελλειμμάτων και υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσα σε συνθήκες εντονότατου ανταγωνισμού. Πρόκειται για ένα μεγάλο εγχείρημα για την επιτυχία του οποίου απαιτείται η συστράτευση όλων μας.

Η κυβέρνηση σήμερα θέτει το πλαίσιο του διαλόγου για τα μεγάλα ζητήματα της Ανάπτυξης, της Ανταγωνιστικότητας και της Απασχόλησης. Γνωρίζω ότι η προσπάθεια στην οποία σας καλούμε να πάρετε μέρος θα είναι δύσκολη. Θα χρειασθεί όλες οι πλευρές να αντιμετωπίσουν το διάλογο με ειλικρίνεια και χωρίς καχυποψίες, να βάλουν κάποιες φορές στην άκρη παραδοσιακές λογικές και δογματισμούς, να τοποθετηθούν με υπευθυνότητα και ρεαλισμό.

Ελπίζω ότι όλοι οι φορείς που θα λάβουν μέρος στη διαδικασία του διαλόγου θα λειτουργήσουν σ' ένα περιβάλλον συνεργασίας, ότι θα κατανοήσουν πως κοινές είναι οι προκλήσεις τις οποίες καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε, και θα υπάρχει συνείδηση ότι όλοι θα απολαύσουμε τα αποτελέσματα της επιτυχίας ή θα υποστούμε τις συνέπειες της αποτυχίας να χαράξουμε μία αποτελεσματική στρατηγική απέναντι στη νέα πραγματικότητα. Όποιος πιστεύει ότι μπορεί να εξαιρέσει τον εαυτό του από τους καταναγκασμούς, να μεταθέσει σε άλλους το κόστος, πλανάται. Εάν δεν συμβάλει στην προσπάθεια πολύ σύντομα θα διαπιστώσει ότι τα αδιέξοδα του συνόλου θα είναι και δικά του αδιέξοδα και η γενική κρίση θα θίξει και αυτόν.

Οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου, έχουν σήμερα την ευθύνη να κάνουν τις επιλογές εκείνες που θα αποδειχτούν αποτελεσματικές, ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία η ελληνική κοινωνία τις μεταβαλλόμενες διεθνείς πιέσεις, διατηρώντας την κοινωνική συνοχή. Ο κοινωνικός διάλογος θα πετύχει, όχι αν καταλήξει σε συμβιβαστικές συμφωνίες συντήρησης των κερκτημένων, αλλά αν φέρει στο προσκήνιο τις νέες δυνάμεις του

τόπου και καθιερώσει νέους τρόπους συνεννόησης και δημιουργικής συνεργασίας μεταξύ τους. Για να προχωρήσουμε προς νέες κατευθύνσεις, όχι για να διαιωνίσουμε τα σημερινά μας αδιέξοδα. Είναι δική μας κοινή ευθύνη. Δεν μπορούμε να μεταθέσουμε τη λύση των προβλημάτων ούτε στις απρόσωπες παγκόσμιες εξελίξεις, ούτε να την φορτώσουμε ο ένας στις πλάτες του άλλου.

Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω, πως πεποίθησή μου είναι ότι βασική προϋπόθεση για την επιτυχία του διαλόγου που τώρα ξεκινάμε, είναι να αφήσουμε πίσω αυτό που θεωρούμε ως ίδιο συμφέρον. Να κοιτάζουμε στο μέλλον, να απαλλαγούμε από την εμμονή μας να θυσιάζουμε το αύριο στο βωμό του σήμερα.

Να οραματισθούμε την Ελλάδα του 21ου αιώνα.

Μια ισχυρή Ελλάδα. Μια Ελλάδα που συμμετέχει ισότιμα στην Ευρώπη. Μια Ελλάδα για την οποία μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι και υπερήφανοι.